Curs 11

Cuprins

Semantica programelor - idei generale

Ce înseamnă semantica formală?

Ce definește un limbaj de programare?

Ce înseamnă semantica formală?

Ce definește un limbaj de programare?

- **Sintaxa** – Simboluri de operație, cuvinte cheie, descriere (formală) a programelor/expresiilor bine formate

Ce înseamnă semantica formală?

Ce definește un limbaj de programare?

- Sintaxa – Simboluri de operație, cuvinte cheie, descriere (formală) a programelor/expresiilor bine formate
- Practic – Un limbaj e definit de modul cum poate fi folosit
  - Manual de utilizare și exemple de bune practici
  - Implementare (compilator/interpretor)
  - Instrumente ajutătoare (analizor de sintaxă, depanator)

Ce înseamnă semantica formală?

Ce definește un limbaj de programare?

- Sintaxa – Simboluri de operație, cuvinte cheie, descriere (formală) a programelor/expresiilor bine formate
- Practic – Un limbaj e definit de modul cum poate fi folosit
  - Manual de utilizare și exemple de bune practici
  - Implementare (compilator/interpretor)
  - Instrumente ajutătoare (analizor de sintaxă, depanator)
- Semantica – Ce înseamnă/care e comportamentul unei instrucțiuni?
  - De cele mai multe ori se dă din umeri și se spune că Practica e suficientă

Acest material are la bază cursul introductiv:
T. Șerbănuță, Semantica Limbajelor de Programare, master, anul I.

La ce folosește semantica?

- Să înțelegem un limbaj în profunzime
  - Ca programator: pe ce mă pot baza când programez în limbajul dat
  - Ca implementator al limbajului: ce garanții trebuie să ofer

La ce folosește semantica?

- Să înțelegem un limbaj în profunzime
  - Ca programator: pe ce mă pot baza când programez în limbajul dat
  - Ca implementator al limbajului: ce garanții trebuie să ofer

- Ca instrument în proiectarea unui nou limbaj/a unei extensii
  - Înțelegerea componentelor și a relațiilor dintre ele
  - Exprimarea (și motivarea) deciziilor de proiectare
  - Demonstrarea unor proprietăți generice ale limbajului

La ce folosește semantica?

- Să înțelegem un limbaj în profunzime
  - Ca programator: pe ce mă pot baza când programez în limbajul dat
  - Ca implementator al limbajului: ce garanții trebuie să ofer
- Ca instrument în proiectarea unui nou limbaj/a unei extensii
  - Înțelegerea componentelor și a relațiilor dintre ele
  - Exprimarea (și motivarea) deciziilor de proiectare
  - Demonstrarea unor proprietăți generice ale limbajului
- Ca bază pentru demonstrarea corectitudinii programelor

Tipuri de semantică

- Limbaj natural – descriere textuală a efectelor

Tipuri de semantică

- Limbaj natural – descriere textuală a efectelor
- Axiomatică – descrierea folosind logică a efectelor unei instrucțiuni
  - $\vdash \{\varphi\} cod \{\psi\}$
  - modelează un program prin formulele logice pe care le satisface
  - utilă pentru demonstrarea corectitunii

Tipuri de semantică

- Limbaj natural – descriere textuală a efectelor
- Axiomatică – descrierea folosind logică a efectelor unei instrucțiuni
  - $\vdash \{\varphi\} cod \{\psi\}$
  - modelează un program prin formulele logice pe care le satisface
  - utilă pentru demonstrarea corectitunii
- Denotațională – asocierea unui obiect matematic (denotație)
  - $[\![cod]\!]$
  - modelează un program ca obiecte matematice
  - utilă pentru fundamente matematice

Tipuri de semantică

- Limbaj natural – descriere textuală a efectelor
- Axiomatică – descrierea folosind logică a efectelor unei instrucțiuni
  - $\vdash \{\varphi\} cod \{\psi\}$
  - modelează un program prin formulele logice pe care le satisface
  - utilă pentru demonstrarea corectitunii
- Denotațională – asocierea unui obiect matematic (denotație)
  - $[\![cod]\!]$
  - modelează un program ca obiecte matematice
  - utilă pentru fundamente matematice
- Operațională – asocierea unei demonstrații pentru execuție
  - $\langle cod, \sigma \rangle \to \langle cod', \sigma' \rangle$
  - modelează un program prin execuția pe o mașină abstractă
  - utilă pentru implementarea de compilatoare și interpretoare

Tipuri de semantică

- Limbaj natural – descriere textuală a efectelor
- Axiomatică – descrierea folosind logică a efectelor unei instrucțiuni
  - $\vdash \{\varphi\} cod \{\psi\}$
  - modelează un program prin formulele logice pe care le satisface
  - utilă pentru demonstrarea corectitunii
- Denotațională – asocierea unui obiect matematic (denotație)
  - $[\![cod]\!]$
  - modelează un program ca obiecte matematice
  - utilă pentru fundamente matematice
- Operațională – asocierea unei demonstrații pentru execuție
  - $\langle cod, \sigma \rangle \to \langle cod', \sigma' \rangle$
  - modelează un program prin execuția pe o mașină abstractă
  - utilă pentru implementarea de compilatoare și interpretoare
- Statică – asocierea unui sistem de tipuri care exclude programe eronate

Limbajul IMP1

IMP1 este un limbaj IMPerativ foarte simplu.

Ce conține:

- Expresii
  - Aritmetice `x + 3`
  - Booleene `(x > 7)`
- Blocuri de instrucțiuni
  - De atribuire `x = 5;`
  - Condiționale `if (x > 7) {x =5; } else {x = 0;}`
  - De ciclare `while (x > 7) {x = x - 1;}`

Ce nu conține:

- Expresii cu efecte laterale
- Proceduri și funcții
- Schimbări abrupte de control

Limbajul IMP1

Exemplu

Un program în limbajul IMP1

```
int x = 10;
int y = 1;
while (0 < x) {
  y = y * x;
  x = x + -1;
}
```

Sintaxa BNF a limbajului IMP1

$$
\begin{aligned}
E ::= {} & n \mid x \\
& \mid E \texttt{ + } E \mid E \texttt{ * } E
\end{aligned}
$$

$$
\begin{aligned}
B ::= {} & \texttt{true} \mid \texttt{false} \\
& \mid E \texttt{ <= } E \mid E \texttt{ < } E \\
& \mid \texttt{ ! } B \mid B \texttt{ \&\& } B
\end{aligned}
$$

$$
C ::= \texttt{\{ } C \texttt{ \}} \mid \texttt{\{\}}
$$

$$
\begin{aligned}
C ::= {} & C \mid C \;\; C \\
& \mid x \texttt{ = } E \texttt{ ;} \\
& \mid \texttt{if (} B \texttt{) } C \texttt{ else } C \\
& \mid \texttt{while (} B \texttt{) } C
\end{aligned}
$$

$$
P ::= \texttt{int } x \texttt{ = } n \texttt{ ; } P \mid C
$$

Semantică în limbaj natural

Atribuirea: $x = \mathrm{expr}$

- Expresia este evaluată în starea curentă a programului
- Variabilei i se atribuie valoarea calculată, înlocuind valoarea precedentă a acelei variabile.

Semantică în limbaj natural

Atribuirea: $x = \mathrm{expr}$

- Expresia este evaluată în starea curentă a programului
- Variabilei i se atribuie valoarea calculată, înlocuind valoarea precedentă a acelei variabile.

Avantaje și dezavantaje

+ Ușor de prezentat
− Potențial ambiguă
− Imposibil de procesat automat

Semantica axiomatică

Semantica Axiomatică

- Inventată de 1969 Tony Hoare în 1969 (insiprată de rezultatele lui Robert Floyd).
- Definește triplete (triplete Hoare) de forma

$$\{Pre\}\ S\ \{Post\}$$

  unde:
  - S este o instrucțiune (Stmt)
  - Pre (precondiție), respectiv $Post$ (postcondiție) sunt aserțiuni logice asupra stării sistemului înaintea, respectiv după execuția lui S
  - Limbajul aserțiunilor este un limbaj de ordinul I.
- Tripletul $\{Pre\}\ S\ \{Post\}$ este (parțial) *corect* dacă:
  - dacă programul se execută dintr-o stare inițială care satisface Pre
  - și execuția se termină
  - atunci se ajunge într-o stare finală care satisface $Post$.

Semantica Axiomatică

Definește triplete (triplete Hoare) de forma

$$\{Pre\}\ S\ \{Post\}$$

- Tripletul $\{Pre\}\ S\ \{Post\}$ este (parțial) *corect* dacă:
  - dacă programul se execută dintr-o stare inițială care satisface *Pre*
  - și execuția se termină
  - atunci se ajunge într-o stare finală care satisface *Post*.

Exemplu

- $\{\mathtt{x} = 1\}$ `x = x+1` $\{\mathtt{x} = 2\}$ este corect
- $\{\mathtt{x} = 1\}$ `x = x+1` $\{\mathtt{x} = 3\}$ **nu** este corect
- $\{\top\}$ `if (x<=y) z=x; else z=y;` $\{\mathtt{z} = min(\mathtt{x}, \mathtt{y})\}$ este corect

Semantica Axiomatică

Definește triplete (triplete Hoare) de forma

$$\{Pre\}\ S\ \{Post\}$$

unde:

- S este o instrucțiune (Stmt)
- Pre (precondiție), respectiv $Post$ (postcondiție) sunt aserțiuni logice asupra stării sistemului înaintea, respectiv după execuția lui S

Se asociază fiecărei construcții sintactice Stmt o regulă de deducție care definește recursiv tripletele Hoare descrise mai sus.

Sistem de reguli pentru logica Floyd-Hoare

$$(\rightarrow) \quad \frac{P1 \rightarrow P2 \quad \{P2\}\, c\, \{Q2\} \quad Q2 \rightarrow Q1}{\{P1\}\, c\, \{P2\}}$$

$$(\vee) \quad \frac{\{P1\}\, c\, \{Q\} \quad \{P2\}\, c\, \{Q\}}{\{P1 \vee P2\}\, c\, \{Q\}}$$

$$(\wedge) \quad \frac{\{P\}\, c\, \{Q1\} \quad \{P\}\, c\, \{Q2\}}{\{P\}\, c\, \{Q1 \wedge Q2\}}$$

Logica Floyd-Hoare pentru IMP1

$$(\textsc{Skip}) \quad \frac{\cdot}{\{P\}\ \{\}\ \{P\}}$$

$$(\textsc{Seq}) \quad \frac{\{P\}\ c1\ \{Q\} \quad \{Q\}\ c2\ \{R\}}{\{P\}\ c1; c2\ \{R\}}$$

$$(\textsc{Asign}) \quad \frac{}{\{P[x/e]\}\ x = e;\ \{P\}}$$

$$(\textsc{If}) \quad \frac{\{b \land P\}\ c1\ \{Q\} \quad \{\neg b \land P\}\ c2\ \{Q\}}{\{P\}\ \texttt{if}\ (b) c1\ \texttt{else}\ c2\ \{Q\}}$$

$$(\textsc{While}) \quad \frac{\{b \land P\}\ c\ \{P\}}{\{P\}\ \texttt{while}\ (b)\ c\ \{\neg b \land P\}}$$

Logica Floyd-Hoare pentru IMP1

- regula pentru atribuire

$$(\textsc{Asign})\quad \frac{}{\{P[x/e]\}\ x = e;\ \{P\}}$$

Exemplu

$\{\mathrm{x} + \mathrm{y} = \mathrm{y} + 10\}$ `x = x+ y` $\{\mathrm{x} = \mathrm{y} + 10\}$

Logica Floyd-Hoare pentru IMP1

- regula pentru atribuire

$$(\textsc{Asign}) \quad \frac{}{\{P[x/e]\}\ x = e;\ \{P\}}$$

Exemplu

$\{\mathtt{x} + \mathtt{y} = \mathtt{y} + 10\}$ `x = x+ y` $\{\mathtt{x} = \mathtt{y} + 10\}$

- regula pentru condiții

$$(\textsc{If}) \quad \frac{\{b \wedge P\}\ c1\ \{Q\} \quad \{\neg b \wedge P\}\ c2\ \{Q\}}{\{P\}\ \texttt{if}\ (b) c1\ \texttt{else}\ c2\ \{Q\}}$$

Exemplu

Pentru a demonstra $\{\top\}$ `if (x<=y) z=x; else z=y;` $\{\mathtt{z} = min(\mathtt{x}, \mathtt{y})\}$
este suficient să demonstrăm $\{\mathtt{x} \leq \mathtt{y}\}$ `z=x;` $\{\mathtt{z} = min(\mathtt{x}, \mathtt{y})\}$
și $\{\neg(\mathtt{x} \leq \mathtt{y})\}$ `z=y;` $\{\mathtt{z} = min(\mathtt{x}, \mathtt{y})\}$

Invarianți pentru `while`

Cum demonstrăm $\{P\}$ `while (b)c` $\{Q\}$?

- Se determină un invariant I și se folosește următoarea regulă:

$$(\textsc{Inv}) \quad \frac{P \to I \quad \{b \wedge I\}\, c\, \{I\} \quad (I \wedge \neg b) \to Q}{\{P\}\ \mathtt{while}\ (b)\ c\ \{Q\}}$$

Invarianți pentru `while`

Cum demonstrăm $\{P\}$ `while (b)c` $\{Q\}$?

- Se determină un invariant I și se folosește următoarea regulă:

$$(\textsc{Inv})\quad \frac{P \to I \quad \{b \land I\}\, c\, \{I\} \quad (I \land \neg b) \to Q}{\{P\}\ \texttt{while}\ (b)\ c\ \{Q\}}$$

Invariantul trebuie să satisfacăurmătoarele proprietăți:

- să fie adevărat inițial
- să rămână adevărat după executarea unui ciclu
- să implice postcondiția la ieșirea din buclă

Invarianți pentru `while`

$\{\mathtt{x} = n \ \wedge \ 0 \leq x \ \wedge \mathtt{y} = 1\}$

```
while (0 < x) {y = y * x;  x = x + -1;}
```

$\{\mathtt{y} = n!\}$

Invarianți pentru `while`

$\{\mathtt{x} = n \ \wedge \ 0 \leq x \ \wedge \mathtt{y} = 1\}$

```
while (0 < x) {y = y * x;  x = x + -1;}
```

$\{\mathtt{y} = n!\}$

- Invariantul I este $\mathtt{y} * x! = n! \ \wedge 0 \leq x$

Invarianți pentru `while`

$\{\mathrm{x} = n \ \land \ 0 \leq x \ \land \mathrm{y} = 1\}$

```
while (0 < x) {y = y * x;  x = x + -1;}
```

$\{\mathrm{y} = n!\}$

- Invariantul I este $\mathrm{y} * x! = n! \ \land 0 \leq x$
- $(\mathrm{x} = n \ \land \ 0 \leq x \ \land \mathrm{y} = 1) \rightarrow I$
- $\{I \land (0 < x)\}$ `y = y * x; x = x + -1;` $\{ I \}$
- $I \land \neg(0 < \mathrm{x}) \rightarrow (\mathrm{y} = n!)$

Semantica denotațională

Semantica denotațională

- Introdusă de Christopher Strachey și Dana Scott (1970)
- Semantica operațională, ca un interpretor, descrie cum să evaluăm un program.
- Semantica denotațională, ca un compilator, descrie o traducere a limbajului într-un limbaj diferit cu semantică cunoscută, anume matematica.
- Semantica denotațională definește ce înseamnă un program ca o funcție matematică.

Semantica denotațională

- Definim stările memoriei ca fiind funcții parțiale de la mulțimea identificatorilor la mulțimea valorilor:

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Asociem fiecărei categorii sintactice o categorie semantică.
- Fiecare construcție sintactică va avea o denotație (interpretare) în categoria semantică respectivă.

Semantica denotațională

- Definim stările memoriei ca fiind funcții parțiale de la mulțimea identificatorilor la mulțimea valorilor:

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Asociem fiecărei categorii sintactice o categorie semantică.
- Fiecare construcție sintactică va avea o denotație (interpretare) în categoria semantică respectivă.De exemplu:
  - denotația unei expresii aritmetice este o funcție parțială de la mulțimea stărilor memoriei la mulțimea valorilor ($\mathbb{Z}$):

$$[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$$

  - denotația unei instrucțiuni este o funcție parțială de la mulțimea stărilor memoriei la mulțimea stărilor memoriei:

$$[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$$

Semantica denotațională

$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$
$[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
$[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$

Atribuirea: $x = \mathrm{expr}$

- Asociem expresiilor aritmetice funcții de la starea memoriei la valori:
- Asociem instrucțiunilor funcții de la starea memoriei la starea (următoare) a memoriei.

Semantica denotațională

$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$
$[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
$[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$

Atribuirea: $x = \mathrm{expr}$

- Asociem expresiilor aritmetice funcții de la starea memoriei la valori:
  - Funcția constantă $[[1]](s) = 1$
  - Funcția care selectează valoarea unui identificator $[[x]](s) = s(x)$
  - „Morfismul de adunare” $[[e1 + e2]](s) = [[e1]](s) + [[e2]](s)$.
- Asociem instrucțiunilor funcții de la starea memoriei la starea (următoare) a memoriei.
  - $[[x = e]](s)(y) = \begin{cases} s(y), \text{ dacă } y \neq x \\ [[e]](s), \text{ dacă } y = x \end{cases}$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$
- Semantica denotațională este compozițională:
  - semantica expresiilor aritmetice
    $[[n]](s) = n$
    $[[x]](s) = s(x)$
    $[[e1 + e2]](s) = [[e1]](s) + [[e2]](s)$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$
- Semantica denotațională este compozițională:
  - semantica expresiilor aritmetice
    $[[n]](s) = n$
    $[[x]](s) = s(x)$
    $[[e1 + e2]](s) = [[e1]](s) + [[e2]](s)$
  - semantica expresiilor booleene
    $[[true]](s) = T$, $[[false]](s) = F$
    $[[!b]](s) = \neg b$
    $[[e1 <= e2]](s) = [[e1]](s) <= [[e2]](s)$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$
- Semantica instrucțiunilor:

$$[[\texttt{skip}]] = id$$

$$[[\texttt{c1;c2}]] = [[c2]] \circ [[c1]]$$

$$[[\texttt{x = e}]](s)(y) = \begin{cases} s(y), \text{ dacă } y \neq x \\ [[e]](s), \text{ dacă } y = x \end{cases}$$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

$$State = Id \rightharpoonup \mathbb{Z}$$

- Domenii semantice:
  $[[\_]] : AExp \to (State \rightharpoonup \mathbb{Z})$
  $[[\_]] : BExp \to (State \rightharpoonup \{T, F\})$
  $[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$
- Semantica instrucțiunilor:

$$[[\texttt{skip}]] = id$$

$$[[\texttt{c1;c2}]] = [[c2]] \circ [[c1]]$$

$$[[\texttt{x = e}]](s)(y) = \begin{cases} s(y), \text{ dacă } y \neq x \\ [[e]](s), \text{ dacă } y = x \end{cases}$$

$$[[\texttt{if (b) c1 else c2}]](s) = \begin{cases} [[c1]](s), \text{ dacă } [[b]](s) = T \\ [[c2]](s), \text{ dacă } [[b]](s) = F \end{cases}$$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

Exemplu

```
if (x<= y) z=x; else z=y;
```

$$[[pgm]](s) = \begin{cases} [[z = x;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = T \\ [[z = y;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = F \end{cases}$$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

Exemplu

```
if (x<= y) z=x; else z=y;
```

$$[[pgm]](s) = \begin{cases} [[z = x;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = T \\ [[z = y;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = F \end{cases}$$

$$[[pgm]](s)(v) = \begin{cases} s(v), \text{ dacă } s(x) \leq s(y), v \neq z \\ s(x), \text{ dacă } s(x) \leq s(y), v = z \\ s(v), \text{ dacă } s(x) > s(y), v \neq z \\ s(y), \text{ dacă } s(x) > s(y), v = z \end{cases}$$

Semantica denotațională a limbajului IMP1

Exemplu

```
if (x<= y) z=x; else z=y;
```

$$[[pgm]](s) = \begin{cases} [[z = x;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = T \\ [[z = y;]](s), \text{ dacă } [[x <= y]](s) = F \end{cases}$$

$$[[pgm]](s)(v) = \begin{cases} s(v), \text{ dacă } s(x) \leq s(y), v \neq z \\ s(x), \text{ dacă } s(x) \leq s(y), v = z \\ s(v), \text{ dacă } s(x) > s(y), v \neq z \\ s(y), \text{ dacă } s(x) > s(y), v = z \end{cases}$$

Cum definim semantica denotațională pentru `while`?

Mulțimea funcțiilor parțiale

Fie X și Y două mulțimi.

- $Pfn(X, Y)$ mulțimea funcțiilor parțiale de la X la Y, adică $Pfn(X, Y) = X \rightharpoonup Y$
- Pentru $f \in Pfn(X, Y)$ notăm cu $dom(f)$ mulțimea elementelor din X pentru care funcția este definită.
  Atunci $dom(f) \subseteq X$ și $f|_{dom(f)} : dom(f) \to Y$ este funcție.

Mulțimea funcțiilor parțiale

Fie X și Y două mulțimi.

- $Pfn(X, Y)$ mulțimea funcțiilor parțiale de la X la Y, adică $Pfn(X, Y) = X \rightharpoonup Y$
- Pentru $f \in Pfn(X, Y)$ notăm cu $dom(f)$ mulțimea elementelor din X pentru care funcția este definită.
  Atunci $dom(f) \subseteq X$ și $f|_{dom(f)} : dom(f) \to Y$ este funcție.
- Fie $\perp : X \rightharpoonup Y$ unica funcție cu $dom(\perp) = \emptyset$ (funcția care nu este definită în nici un punct).
- Definim pe $Pfn(X, Y)$ următoarea relație:

$$f \sqsubseteq g \text{ dacă și numai dacă } dom(f) \subseteq dom(g) \text{ și } g|_{dom(f)} = f_{dom(f)}$$

Mulțimea funcțiilor parțiale

Fie X și Y două mulțimi.

- $Pfn(X, Y)$ mulțimea funcțiilor parțiale de la X la Y, adică $Pfn(X, Y) = X \rightharpoonup Y$
- Pentru $f \in Pfn(X, Y)$ notăm cu $dom(f)$ mulțimea elementelor din X pentru care funcția este definită.
  Atunci $dom(f) \subseteq X$ și $f|_{dom(f)} : dom(f) \to Y$ este funcție.
- Fie $\perp : X \rightharpoonup Y$ unica funcție cu $dom(\perp) = \emptyset$ (funcția care nu este definită în nici un punct).
- Definim pe $Pfn(X, Y)$ următoarea relație:

$$f \sqsubseteq g \text{ dacă și numai dacă } dom(f) \subseteq dom(g) \text{ și } g|_{dom(f)} = f_{dom(f)}$$

$(Pfn(X, Y), \sqsubseteq, \perp)$ este CPO
(mulțime parțial ordonată completă în care $\perp$ este cel mai mic element)

$(Pfn(X,Y), \sqsubseteq, \perp)$ este CPO

Exemplu

Definim $\mathbf{F} : Pfn(\mathbb{N},\mathbb{N}) \to Pfn(\mathbb{N},\mathbb{N})$ prin

$$\mathbf{F}(g)(k) = \begin{cases} 1, & \text{dacă } k = 0,\\ k * g(k-1) & \text{dacă } k > 0 \text{ și } (k-1) \in dom(g),\\ \text{nedefinit}, & \text{altfel} \end{cases}$$

- **F** este o funcție continuă,

$(Pfn(X, Y), \sqsubseteq, \perp)$ este CPO

Exemplu

Definim $\mathbf{F} : Pfn(\mathbb{N}, \mathbb{N}) \to Pfn(\mathbb{N}, \mathbb{N})$ prin

$$\mathbf{F}(g)(k) = \begin{cases} 1, & \text{dacă } k = 0, \\ k * g(k-1) & \text{dacă } k > 0 \text{ și } (k-1) \in dom(g), \\ \text{nedefinit}, & \text{altfel} \end{cases}$$

- $\mathbf{F}$ este o funcție continuă,deci putem aplica
- Teorema Knaster-Tarski
  Fie $g_n = \mathbf{F}^n(\perp)$ și $f = \bigvee_n g_n$.
  Știm că f este cel mai mic punct fix al funcției $\mathbf{F}$, deci $\mathbf{F}(f) = f$.

$(Pfn(X, Y), \sqsubseteq, \perp)$ este CPO

Exemplu

Definim $\mathbf{F} : Pfn(\mathbb{N}, \mathbb{N}) \to Pfn(\mathbb{N}, \mathbb{N})$ prin

$$\mathbf{F}(g)(k) = \begin{cases} 1, & \text{dacă } k = 0, \\ k * g(k-1) & \text{dacă } k > 0 \text{ și } (k-1) \in dom(g), \\ \text{nedefinit}, & \text{altfel} \end{cases}$$

- **F** este o funcție continuă,deci putem aplica
- Teorema Knaster-Tarski
  Fie $g_n = \mathbf{F}^n(\perp)$ și $f = \bigvee_n g_n$.
  Știm că f este cel mai mic punct fix al funcției **F**, deci $\mathbf{F}(f) = f$.
- Demonstrăm prin inducție după n că:

  $dom(g_n) = \{0, \ldots, n\}$ și $g_n(k) = k!$ oricare $k \in dom(g_n)$
- $f : \mathbb{N} \to \mathbb{N}$ este funcția factorial.

Semantica denotațională pentru `while`

`while (b) c`

- Definim $\mathbf{F} : Pfn(State, State) \to Pfn(State, State)$ prin
- $\mathbf{F}$ este continuă
- Teorema Knaster-Tarski: $fix(\mathbf{F}) = \bigcup_n \mathbf{F}^n(\bot)$

Semantica denotațională pentru `while`

`while (b) c`

- Definim $\mathbf{F} : Pfn(State, State) \to Pfn(State, State)$ prin

$$\mathbf{F}(g)(s) = \begin{cases} g([[c]](s)) & \text{dacă } [[b]](s) = T \\ s & \text{dacă } [[b]](s) = F \\ \text{nedefinit,} & \text{altfel} \end{cases}$$

- $\mathbf{F}$ este continuă
- Teorema Knaster-Tarski: $fix(\mathbf{F}) = \bigcup_n \mathbf{F}^n(\perp)$

Semantica denotațională pentru `while`

`while (b) c`

- Definim $\mathbf{F} : Pfn(State, State) \to Pfn(State, State)$ prin

$$\mathbf{F}(g)(s) = \begin{cases} g([[c]](s)) & \text{dacă } [[b]](s) = T \\ s & \text{dacă } [[b]](s) = F \\ \text{nedefinit,} & \text{altfel} \end{cases}$$

- $\mathbf{F}$ este continuă
- Teorema Knaster-Tarski: $fix(\mathbf{F}) = \bigcup_n \mathbf{F}^n(\bot)$
- Semantica denotațională:

$$[[\_]] : Stmt \to (State \rightharpoonup State)$$

$$[[\texttt{while (b) c}]](s) = fix(\mathbf{F})(s)$$

Semantica denotațională

Avantaje și dezavantaje

- $+$ Formală, matematică, foarte precisă
- $+$ Compozițională (morfisme și compuneri de funcții)
- – Domeniile devin din ce în ce mai complexe.

Semantica operațională (small-step)

Imagine de ansamblu

- Semantica operațională descrie cum se execută un program pe o mașină abstractă (ideală).

Imagine de ansamblu

- Semantica operațională descrie cum se execută un program pe o mașină abstractă (ideală).
- Semantica operațională **small-step**
  - semantica structurală, a pașilor mici
  - descrie cum o execuție a programului avansează în funcție de reduceri succesive.

$$\langle cod, \sigma\rangle \rightarrow \langle cod', \sigma'\rangle$$

Imagine de ansamblu

- Semantica operațională descrie cum se execută un program pe o mașină abstractă (ideală).
- Semantica operațională **small-step**
  - semantica structurală, a pașilor mici
  - descrie cum o execuție a programului avansează în funcție de reduceri succesive.

$$\langle cod, \sigma\rangle \to \langle cod', \sigma'\rangle$$

- Semantica operațională **big-step**
  - semantică naturală, într-un pas mare

Starea execuției

- Starea execuției unui program IMP1 la un moment dat este dată de valorile deținute în acel moment de variabilele declarate în program.

- Formal, starea executiei unui program IMP1 la un moment dat este o funcție parțială (cu domeniu finit):

$$\sigma : Var \rightharpoonup Int$$

Starea execuției

- Starea execuției unui program IMP1 la un moment dat este dată de valorile deținute în acel moment de variabilele declarate în program.
- Formal, starea executiei unui program IMP1 la un moment dat este o funcție parțială (cu domeniu finit):

$$\sigma : Var \rightharpoonup Int$$

- Notații:
  - Descrierea funcției prin enumerare: $\sigma = n \mapsto 10, sum \mapsto 0$
  - Funcția vidă $\perp$, nedefinită pentru nicio variabilă
  - Obținerea valorii unei variabile: $\sigma(x)$
  - Suprascrierea valorii unei variabile:

$$\sigma_{x \leftarrow v}(y) = \begin{cases} \sigma(y), \text{ dacă } y \neq x \\ v, \text{ dacă } y = x \end{cases}$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție” între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \rightarrow \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție" între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \to \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\langle \texttt{int}\ x = 0\ ;\ x = x + 1\ ;\ ,\ \perp\rangle \quad \to \quad \langle x = x + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție” între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \to \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\begin{array}{rcl} \langle \texttt{int}\ x = 0\ ;\ x = x + 1\ ;\ ,\ \perp\rangle & \to & \langle x = x + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle \\ & \to & \langle x = 0 + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle \end{array}$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție" între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \to \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\begin{aligned}\langle \texttt{int}\ x = 0\ ;\ x = x + 1\ ;\ ,\ \perp\rangle &\to \langle x = x + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\\ &\to \langle x = 0 + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\\ &\to \langle x = 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\end{aligned}$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție” între configurații:

$$\langle cod \; , \; \sigma \rangle \rightarrow \langle cod \; , \; \sigma' \rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\begin{aligned}
\langle \texttt{int } x = 0 \; ; \; x = x + 1 \; ; \; , \; \perp \rangle & \rightarrow \langle x = x + 1 \; ; \; , \; x \mapsto 0 \rangle \\
& \rightarrow \langle x = 0 + 1 \; ; \; , \; x \mapsto 0 \rangle \\
& \rightarrow \langle x = 1 \; ; \; , \; x \mapsto 0 \rangle \\
& \rightarrow \langle \{\} \; , \; x \mapsto 1 \rangle
\end{aligned}$$

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție" între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \to \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\begin{aligned}
\langle \texttt{int}\ x = 0\ ;\ x = x + 1\ ;\ ,\ \bot\rangle &\to \langle x = x + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle \\
&\to \langle x = 0 + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle \\
&\to \langle x = 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle \\
&\to \langle \{\}\ ,\ x \mapsto 1\rangle
\end{aligned}$$

- Cum definim această relație?

Semantica small-step

- Introdusă de Gordon Plotkin (1981)
- Denumiri alternative:
  - Semantică Operațională Structurală
  - semantică prin tranziții
  - semantică prin reducere
- Definește cel mai mic pas de execuție ca o relație „de tranziție" între configurații:

$$\langle cod\ ,\ \sigma\rangle \to \langle cod\ ,\ \sigma'\rangle$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții:

$$\begin{aligned}
\langle \texttt{int}\ x = 0\ ;\ x = x + 1\ ;\ ,\ \bot\rangle &\to \langle x = x + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\\
&\to \langle x = 0 + 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\\
&\to \langle x = 1\ ;\ ,\ x \mapsto 0\rangle\\
&\to \langle \{\}\ ,\ x \mapsto 1\rangle
\end{aligned}$$

- Cum definim această relație? Prin inducție după elementele din sintaxă.

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

    `if` $(0 <= 5 + 7 * x)$ `{` $r = 1$ `;}` `else` `{` $r = 0$ `;}`

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

$$\texttt{if}\ (0 <= 5 + 7 * x)\ \{\ r = 1\ ;\}\ \texttt{else}\ \{\ r = 0\ ;\}$$

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

$$\texttt{if}\ (0 <= 5 + 7 * x)\ \{\ r = 1\ ;\}\ \texttt{else}\ \{\ r = 0\ ;\}$$

- Reguli structurale
  - Folosesc la identificarea următorului redex
  - Definite recursiv pe structura termenilor

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

$$\texttt{if}\ (0 <= 5 + 7 * x)\ \{\ r = 1\ ;\}\ \texttt{else}\ \{\ r = 0\ ;\}$$

- Reguli structurale
  - Folosesc la identificarea următorului redex
  - Definite recursiv pe structura termenilor

$$\frac{\langle b\ ,\ \sigma\rangle \to \langle b'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle \texttt{if}\ (b)\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \texttt{if}\ (b')\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle}$$

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

$$\texttt{if}\ (0 \texttt{<=} 5 + 7 * x)\ \{\ r = 1\ ;\}\ \texttt{else}\ \{\ r = 0\ ;\}$$

- Reguli structurale
  - Folosesc la identificarea următorului redex
  - Definite recursiv pe structura termenilor

$$\frac{\langle b\ ,\ \sigma\rangle \to \langle b'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle \texttt{if}\ (b)\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \texttt{if}\ (b')\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle}$$

- Axiome
  - Realizează pasul computațional

Redex. Reguli structurale. Axiome

- Expresie reductibilă (redex)
  - Fragmentul de sintaxă care va fi procesat la pasul următor

$$\texttt{if}\ (0 \texttt{<=} 5 + 7 * x)\ \{\ r = 1\ ;\}\ \texttt{else}\ \{\ r = 0\ ;\}$$

- Reguli structurale
  - Folosesc la identificarea următorului redex
  - Definite recursiv pe structura termenilor

$$\frac{\langle b\ ,\ \sigma\rangle \to \langle b'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle \texttt{if}\ (b)\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \texttt{if}\ (b')\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle}$$

- Axiome
  - Realizează pasul computațional

$$\langle \texttt{if}\ (\texttt{true})\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle bl_1\ ,\ \sigma\rangle$$

Sintaxa BNF a limbajului IMP1

$$E ::= n \mid x \mid E + E \mid E * E$$

$$B ::= \texttt{true} \mid \texttt{false} \mid E \texttt{ <= } E \mid \texttt{!}\ B \mid B \texttt{ \&\& } B$$

$$C ::= \texttt{\{ } C \texttt{ \}} \mid \texttt{\{\}}$$

$$C ::= C \mid C\ C \mid x \texttt{ = } E \texttt{ ;} \mid \texttt{if (} B \texttt{) } C \texttt{ else } C \mid \texttt{while (} B \texttt{) } C$$

$$P ::= \texttt{int } x \texttt{ = } n \texttt{ ; } P \mid C$$

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica expresiilor aritmetice

- Semantica unui întreg este o valoare
  - nu poate fi redex, deci nu avem regulă

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica expresiilor aritmetice

- Semantica unui întreg este o valoare
  - nu poate fi redex, deci nu avem regulă
- Semantica unei variabile

$$(\text{ID}) \quad \langle x \, , \, \sigma \rangle \to \langle i \, , \, \sigma \rangle \quad \textit{dacă } i = \sigma(x)$$

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica expresiilor aritmetice

- Semantica unui întreg este o valoare
  - nu poate fi redex, deci nu avem regulă

- Semantica unei variabile

$$(\textsc{Id}) \quad \langle x \ , \ \sigma \rangle \to \langle i \ , \ \sigma \rangle \quad \textit{dacă } i = \sigma(x)$$

- Semantica adunării a două expresii aritmetice

$$(\textsc{Add}) \quad \langle i_1 + i_2 \ , \ \sigma \rangle \to \langle i \ , \ \sigma \rangle \quad \textit{dacă } i = i_1 + i_2$$

$$\frac{\langle a_1 \ , \ \sigma \rangle \to \langle a_1' \ , \ \sigma \rangle}{\langle a_1 + a_2 \ , \ \sigma \rangle \to \langle a_1' + a_2 \ , \ \sigma \rangle} \qquad \frac{\langle a_2 \ , \ \sigma \rangle \to \langle a_2' \ , \ \sigma \rangle}{\langle a_1 + a_2 \ , \ \sigma \rangle \to \langle a_1 + a_2' \ , \ \sigma \rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica expresiilor aritmetice

- Semantica unui întreg este o valoare
  - nu poate fi redex, deci nu avem regulă

- Semantica unei variabile

$$(\textsc{Id}) \quad \langle x\ ,\ \sigma\rangle \to \langle i\ ,\ \sigma\rangle \quad \textit{dacă } i = \sigma(x)$$

- Semantica adunării a două expresii aritmetice

$$(\textsc{Add}) \quad \langle i_1 + i_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle i\ ,\ \sigma\rangle \quad \textit{dacă } i = i_1 + i_2$$

$$\frac{\langle a_1\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a_1'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle a_1 + a_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a_1' + a_2\ ,\ \sigma\rangle} \qquad \frac{\langle a_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a_2'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle a_1 + a_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a_1 + a_2'\ ,\ \sigma\rangle}$$

- Semantica înmulțirii a două expresii aritmetice – similar

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica expresiilor Booleene

- Semantica constantelor Booleene sunt valori
  - nu pot fi redex, deci nu avem reguli

Semantica expresiilor Booleene

- Semantica constantelor Booleene sunt valori
  - nu pot fi redex, deci nu avem reguli

- Semantica operatorului de comparație

$$(\textsc{Leq-false}) \quad \langle i_1 \ \texttt{<=} \ i_2 \ , \ \sigma\rangle \to \langle \texttt{false} \ , \ \sigma\rangle \quad \textit{dacă } i_1 > i_2$$

$$(\textsc{Leq-true}) \quad \langle i_1 \ \texttt{<=} \ i_2 \ , \ \sigma\rangle \to \langle \texttt{true} \ , \ \sigma\rangle \quad \textit{dacă } i_1 \leq i_2$$

$$\frac{\langle a_1 \ , \ \sigma\rangle \to \langle a_1' \ , \ \sigma\rangle}{\langle a_1 \ \texttt{<=} \ a_2 \ , \ \sigma\rangle \to \langle a_1' \ \texttt{<=} \ a_2 \ , \ \sigma\rangle}$$

$$\frac{\langle a_2 \ , \ \sigma\rangle \to \langle a_2' \ , \ \sigma\rangle}{\langle a_1 \ \texttt{<=} \ a_2 \ , \ \sigma\rangle \to \langle a_1 \ \texttt{<=} \ a_2' \ , \ \sigma\rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica negației

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica negației

(!-TRUE) $\langle \texttt{!true} , \sigma\rangle \to \langle \texttt{false} , \sigma\rangle$

(!-FALSE) $\langle \texttt{!false} , \sigma\rangle \to \langle \texttt{true} , \sigma\rangle$

$$\frac{\langle a , \sigma\rangle \to \langle a' , \sigma\rangle}{\langle \texttt{!}\ a , \sigma\rangle \to \langle \texttt{!}\ a' , \sigma\rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica negației

  (!-TRUE) $\langle \texttt{!true} \; , \; \sigma \rangle \to \langle \texttt{false} \; , \; \sigma \rangle$

  (!-FALSE) $\langle \texttt{!false} \; , \; \sigma \rangle \to \langle \texttt{true} \; , \; \sigma \rangle$

$$\frac{\langle a \; , \; \sigma \rangle \to \langle a' \; , \; \sigma \rangle}{\langle \texttt{!} \; a \; , \; \sigma \rangle \to \langle \texttt{!} \; a' \; , \; \sigma \rangle}$$

- Semantica și-ului

  (&&-FALSE) $\langle \texttt{false \&\&} \; b_2 \; , \; \sigma \rangle \to \langle \texttt{false} \; , \; \sigma \rangle$

  (&&-TRUE) $\langle \texttt{true \&\&} \; b_2 \; , \; \sigma \rangle \to \langle b_2 \; , \; \sigma \rangle$

$$\frac{\langle b_1 \; , \; \sigma \rangle \to \langle b_1' \; , \; \sigma \rangle}{\langle b_1 \; \texttt{\&\&} \; b_2 \; , \; \sigma \rangle \to \langle b_1' \; \texttt{\&\&} \; b_2 \; , \; \sigma \rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica comenzilor

- Semantica blocurilor

  (Block-end) $\langle \{\{\}\}\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\}\ ,\ \sigma\rangle$

  $$\frac{\langle s\ ,\ \sigma\rangle \to \langle s'\ ,\ \sigma'\rangle}{\langle \{\ s\ \}\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\ s'\ \}\ ,\ \sigma'\rangle}$$

  Atenție! O instrucțiune poate modifica starea curentă!

Semantica small-step a lui IMP1

Semantica comenzilor

- Semantica blocurilor

(Block-end) $\langle \{\{\}\}\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\}\ ,\ \sigma\rangle$

$$\frac{\langle s\ ,\ \sigma\rangle \to \langle s'\ ,\ \sigma'\rangle}{\langle \{\ s\ \}\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\ s'\ \}\ ,\ \sigma'\rangle}$$

Atenție! O instrucțiune poate modifica starea curentă!

- Semantica compunerii secvențiale

(Next-stmt) $\langle \{\}\ \ s_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle s_2\ ,\ \sigma\rangle$

$$\frac{\langle s_1\ ,\ \sigma\rangle \to \langle s_1'\ ,\ \sigma'\rangle}{\langle s_1\ s_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle s_1'\ s_2\ ,\ \sigma'\rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica atribuirii

(ASGN) $\langle x = i\ ;\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\}\ ,\ \sigma'\rangle$ *dacă* $\sigma' = \sigma_{x\leftarrow i}$

$$\frac{\langle a\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle x = a\ ;\ ,\ \sigma\rangle \to \langle x = a'\ ;\ ,\ \sigma\rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica atribuirii

(Asgn) $\langle x = i\ ;\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \{\}\ ,\ \sigma'\rangle \quad dacă\ \sigma' = \sigma_{x\leftarrow i}$

$$\frac{\langle a\ ,\ \sigma\rangle \to \langle a'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle x = a\ ;\ ,\ \sigma\rangle \to \langle x = a'\ ;\ ,\ \sigma\rangle}$$

- Semantica lui if

(If-true) $\langle \texttt{if}\ (\texttt{true})\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle bl_1\ ,\ \sigma\rangle$

(If-false) $\langle \texttt{if}\ (\texttt{false})\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle bl_2\ ,\ \sigma\rangle$

$$\frac{\langle b\ ,\ \sigma\rangle \to \langle b'\ ,\ \sigma\rangle}{\langle \texttt{if}\ (b)\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle \to \langle \texttt{if}\ (b')\ bl_1\ \texttt{else}\ bl_2\ ,\ \sigma\rangle}$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica lui while

$$\text{(WHILE)} \quad \langle \texttt{while}\,(b)\; bl\;,\; \sigma\rangle \to \langle \texttt{if}\;(b)\;\;\texttt{\{}\; bl\;\texttt{while}\;(b)\; bl\;\texttt{\}else\{\}}\;,\; \sigma\rangle$$

Semantica small-step a lui IMP1

- Semantica lui while

$$(\textsc{While}) \quad \langle \texttt{while}\ (b)\ bl\ ,\ \sigma\rangle \rightarrow \langle \texttt{if}\ (b)\ \ \texttt{\{}\ bl\ \texttt{while}\ (b)\ bl\ \texttt{\}else\{\}}\ ,\ \sigma\rangle$$

- Semantica inițializărilor

$$(\textsc{Init}) \quad \langle \texttt{int}\ x = i\ ;\ p\ ,\ \sigma\rangle \rightarrow \langle p\ ,\ \sigma'\rangle \quad \textit{dacă}\ \sigma' = \sigma_{x\leftarrow i}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ;\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot\rangle \xrightarrow{\textsc{Init}}$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ; \texttt{while}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot \rangle \xrightarrow{\textsc{Init}}$$

$$\langle \texttt{while}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ i \mapsto 3 \rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ;\texttt{while}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot\rangle \xrightarrow{\textsc{Init}}$$

$$\langle \texttt{while}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{ <= } i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Id}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ;\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot\rangle \xrightarrow{\textsc{Init}}$$

$$\langle \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Id}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \mathrel{<=} 3)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Leq-true}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ;\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot\rangle \xrightarrow{\text{INIT}}$$

$$\langle \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\text{WHILE}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\text{ID}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \mathrel{<=} 3)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\text{LEQ-TRUE}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (\mathit{true})\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\text{IF-TRUE}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

Execuție pas cu pas

$$\langle \texttt{int}\ i = 3\ ;\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ \bot\rangle \xrightarrow{\textsc{Init}}$$

$$\langle \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Id}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (0 \texttt{<=} 3)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Leq-true}}$$

$$\langle \texttt{if}\ (\mathit{true})\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{If-true}}$$

$$\langle \{\{\ i = i + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Id}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \texttt{\{\{ } i = 3 + -4 \texttt{ ;\}while } (0 \texttt{ <= } i) \texttt{ \{ } i = i + -4 \texttt{ ;\}\} , } i \mapsto 3 \rangle \qquad \xrightarrow{\textsc{Add}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Add}}$$

$$\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Asgn}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0\ \texttt{<=}\ i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Add}}$$

$$\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0\ \texttt{<=}\ i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Asgn}}$$

$$\langle \{\{\{\}\}\texttt{while}\ (0\ \texttt{<=}\ i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Block-end}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3 \rangle \xrightarrow{\text{ADD}}$$

$$\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3 \rangle \xrightarrow{\text{ASGN}}$$

$$\langle \{\{\{\}\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1 \rangle \xrightarrow{\text{BLOCK-END}}$$

$$\langle \{\{\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1 \rangle \xrightarrow{\text{NEXT-STMT}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Add}}$$

$$\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Asgn}}$$

$$\langle \{\{\{\}\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Block-end}}$$

$$\langle \{\{\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Next-stmt}}$$

$$\langle \{\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$
\begin{array}{ll}
\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ \ i \mapsto 3\rangle & \xrightarrow{\textsc{Add}} \\
\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ \ i \mapsto 3\rangle & \xrightarrow{\textsc{Asgn}} \\
\langle \{\{\{\}\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ \ i \mapsto -1\rangle & \xrightarrow{\textsc{Block-end}} \\
\langle \{\{\}\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ \ i \mapsto -1\rangle & \xrightarrow{\textsc{Next-stmt}} \\
\langle \{\texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ \ i \mapsto -1\rangle & \xrightarrow{\textsc{While}} \\
\langle \{\ \texttt{if}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \ \texttt{while}\ (0 \mathrel{<=} i)\ \ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\}\ ,\ \ i \mapsto -1\rangle & \xrightarrow{\textsc{Id}}
\end{array}
$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\{\ i = 3 + -4\ ;\}\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Add}}$$

$$\langle \{\{\ i = -1\ ;\}\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto 3\rangle \xrightarrow{\textsc{Asgn}}$$

$$\langle \{\{\{\}\}\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Block-end}}$$

$$\langle \{\{\}\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Next-stmt}}$$

$$\langle \{\texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{While}}$$

$$\langle \{\ \texttt{if}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Id}}$$

$$\langle \{\ \texttt{if}\ (0 \texttt{<=} -1)\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=} i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\textsc{Leq-false}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\ \texttt{if}\ (\texttt{false})\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 <= i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ \}\ ,\ i \mapsto -1 \rangle \xrightarrow{\textsc{If-false}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\ \texttt{if}\ (\texttt{false})\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \ \texttt{while}\ (0\ \texttt{<=}\ i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ \}\ ,\ i \mapsto -1 \rangle \xrightarrow{\textsc{If-false}}$$

$$\langle \{\{\}\}\ ,\ i \mapsto -1 \rangle \xrightarrow{\textsc{Block-end}}$$

Semantica small-step a lui IMP1

$$\langle \{\ \texttt{if}\ (\texttt{false})\ \{\{\ i = i + -4\ ;\}\ \texttt{while}\ (0 \texttt{<=}\ i)\ \{\ i = i + -4\ ;\}\ \}\ \texttt{else}\ \{\}\ \}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\text{If-false}}$$

$$\langle \{\{\}\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle \xrightarrow{\text{Block-end}}$$

$$\langle \{\}\ ,\ i \mapsto -1\rangle$$

Semantica small-step

Avantaje

- Definește precis noțiunea de pas computațional
- Semnalează erorile, oprind execuția
- Execuția devine ușor de urmărit și depanat
- Nedeterminismul și concurența pot fi definite și analizate

Semantica small-step

Avantaje

- Definește precis noțiunea de pas computațional
- Semnalează erorile, oprind execuția
- Execuția devine ușor de urmărit și depanat
- Nedeterminismul și concurența pot fi definite și analizate

Dezavantaje

- Regulile structurale sunt evidente și deci plictisitor de scris
- Schimbarea abruptă a controlului rămâne o o sarcină dificilă
- Nemodular: adăugarea unei trăsături noi poate solicita schimbarea întregii definiții

Semantica small-step

Avantaje

- Definește precis noțiunea de pas computațional
- Semnalează erorile, oprind execuția
- Execuția devine ușor de urmărit și depanat
- Nedeterminismul și concurența pot fi definite și analizate

Dezavantaje

- Regulile structurale sunt evidente și deci plictisitor de scris
- Schimbarea abruptă a controlului rămâne o o sarcină dificilă
- Nemodular: adăugarea unei trăsături noi poate solicita schimbarea întregii definiții

Vom defini un limbaj și semantica lui operațională în PROLOG!

Definirea unui limbaj în Prolog

Limbajul IMP2

Vom implementa un limbaj care conține:

- Expresii
  - Aritmetice `x + 3`
  - Booleene `x >= 7`
- Instrucțiuni
  - De atribuire `x = 5`
  - Condiționale `if(x >= 7, x =5, x = 0)`
  - De ciclare `while(x >= 7,x = x - 1)`
- Compunerea instruțiunilor `x=7;while(x>=0,x=x-1)`
- Blocuri de instrucțiuni `{x=7;while(x>=0,x=x-1)}`

Limbajul IMP2

Exemplu

Un program în limbajul IMP2

```
{x = 10 ; sum = 0;
while(0 =< x,
     {sum = sum + x; x = x-1}
     )},sum
```

- Semantica
  după execuția programului, se evaluează `sum`

Sintaxa BNF a limbajului IMP2

$$
\begin{aligned}
E ::= {} & n \mid x \\
\mid {} & E \texttt{ + } E \mid E \texttt{ - } E \mid E \texttt{ * } E
\end{aligned}
$$

$$
\begin{aligned}
B ::= {} & \texttt{true} \mid \texttt{false} \\
\mid {} & E \texttt{ =< } E \mid E \texttt{ >= } E \mid E \texttt{ == } E \\
\mid {} & \texttt{not}(B) \mid \texttt{and}(B \texttt{ , } B) \mid \texttt{or}(B \texttt{ , } B)
\end{aligned}
$$

$$
\begin{aligned}
C ::= {} & \texttt{skip} \\
\mid {} & x \texttt{ = } E \\
\mid {} & \texttt{if(} B \texttt{ , } C \texttt{ , } C \texttt{)} \\
\mid {} & \texttt{while(} B \texttt{ , } C \texttt{)} \\
\mid {} & \texttt{\{ } C \texttt{ \}} \mid C \texttt{ ; } C
\end{aligned}
$$

$$
P ::= \texttt{\{ } C \texttt{ \}, } E
$$

Decizii de implementare

- {} și ; sunt operatori

```
:- op(100, xf, {}).
:- op(1100, yf, ;).
```

- definim un predicat pentru fiecare categorie sintactică

```
stmt(while(BE,St)) :- bexp(BE),  stmt(St).
```

- `while`, `if`, `and`, etc sunt functori în Prolog
  `while(true,skip)` este un termen compus

- , are semnificația obișnuită

- pentru valori numerice folosim întregii din Prolog

```
aexp(I) :- integer(I).
```

- pentru identificatori folosim atomii din Prolog

```
aexp(X) :- atom(X).
```

Expresiile aritmetice

$$E ::= n \mid x \mid E + E \mid E - E \mid E * E$$

Prolog

```
aexp(I) :- integer(I).
aexp(X) :- atom(X).
aexp(A1 + A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
aexp(A1 - A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
aexp(A1 * A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
```

Expresiile aritmetice

Exemplu

```
?- aexp(1000).
true.
?- aexp(id).
true.
?- aexp(id + 1000).
true.
?- aexp(2 + 1000).
true.
?- aexp(x * y).
true.
?- aexp(- x).
false.
```

Expresiile booleene

$$
\begin{aligned}
B ::= &\ \texttt{true} \mid \texttt{false} \\
&\mid E \texttt{ =< } E \mid E \texttt{ >= } E \mid E \texttt{ == } E \\
&\mid \texttt{not}(B) \mid \texttt{and}(B\ ,\ B) \mid \texttt{or}(B\ ,\ B)
\end{aligned}
$$

Prolog

```
bexp(true). bexp(false).
bexp(and(BE1,BE2)) :- bexp(BE1), bexp(BE2).
bexp(or(BE1,BE2)) :-  bexp(BE1), bexp(BE2).
bexp(not(BE)) :-  bexp(BE).

bexp(A1 =< A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
bexp(A1 >= A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
bexp(A1 == A2) :- aexp(A1), aexp(A2).
```

Expresiile booleene

Exemplu

```
?- bexp(true).
true.
?- bexp(id).
false.
?- bexp(not(1 =< 2)).
true.
?- bexp(or(1 =< 2,true)).
true.
?- bexp(or(a =< b,true)).
true.
?- bexp(not(a)).
false.
?- bexp(!(a)).
false.
```

Instrucțiunile

$$
\begin{aligned}
C ::= & \ \texttt{skip} \\
| & \ x = E \,; \\
| & \ \texttt{if}(\ B\ )\ C\ \texttt{else}\ C \\
| & \ \texttt{while}(\ B\ )\ C \\
| & \ \{\ C\ \} \mid C\ ;\ C
\end{aligned}
$$

Prolog

```
stmt(skip).
stmt(X = AE) :- atom(X), aexp(AE).
stmt(St1;St2) :- stmt(St1), stmt(St2).
stmt((St1;St2)) :- stmt(St1), stmt(St2).
stmt({St}) :- stmt(St).
stmt(if(BE,St1,St2)) :-  bexp(BE), stmt(St1), stmt(St2).
stmt(while(BE,St)) :- bexp(BE), stmt(St).
```

Instrucțiunile

Exemplu

```
?- stmt(id = 5).
true.
?- stmt(id = a).
true.
?- stmt(3 = 6).
false.
?- stmt(if(true, x=2;y=3, x=1;y=0)).
true.
?- stmt(while(x =< 0,skip)).
true.
?- stmt(while(x =< 0,)).
false.
?- stmt(while(x =< 0,skip)).
true .
```

Programele

$P ::= \{ \; C \; \}, \; E$

Prolog

```
program(St,AE) :- stmt(St), aexp(AE).
```

Exemplu

```
test0 :- program( {x = 10 ; sum = 0;
                   while(0 =< x,
                         {sum = sum + x; x = x-1}
                        )}
                   , sum).
```

?- test0.
true.

Programele

$P ::= \{\ C\ \},\ E$

Prolog

```
program(St,AE) :- stmt(St), aexp(AE).
```

Vom defini semantica operațională a limbajului IMP2 în PROLOG!

Pe săptămâna viitoare!